

ЛЬВІВСЬКА МУЗИЧНА КОНСЕРВАТОРІЯ ІМЕНІ КАРОЛЯ ШИМАНОВСЬКОГО: ЗАСНУВАННЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ, МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ

Історії заснування та функціонування Львівської музичної консерваторії імені Кароля Шимановського в українському гуманітарному дискурсі приділено на сьогоднішній день порівняно менше уваги, аніж іншим вищим музичним освітнім закладам Галичини – набагато детальніше, наприклад, висвітлені історичні обставини, пов'язані з Вищим музичним інститутом імені М. Лисенка. Тим більш актуальним постає перед дослідниками завдання заповнити цю інформаційну прогалину, зібравши й систематизувавши відповідні відомості, побіжно «розкидані» по окремих розвідках та історичних документах.

Матеріалами дослідження слугували дисертаційні праці Л. Мартиніва, О. Миронової, присвячені особливостям музичного життя м. Стрий та Дрогобиччини, монографія Ю. Волощука, у якій досліджується скрипкове виконавство Східної Галичини, окремі інформаційні відомості з енциклопедичного видання «Історія української музики» та офіційного сайту Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка.

Наша мета – визначити історичні деталі заснування й діяльності Львівської консерваторії імені Кароля Шимановського як одного з важливих вищих музичних навчальних закладів Львова, а також окреслити проваджені у ньому базові методичні засади викладання.

Заклад розпочав своє існування від 1902 р. у Львові як приватна освітня інституція, заснована видатним педагогинею-методисткою та піаністкою Анною Нементовською (ученицею Ігнаца Фрідмана у Львові та Теодора Лешетицького у Відні), а також її співзасновницею Марією (чи Наталею – ім'я не визначене) Велещуковою. (На початку ХХ ст. поряд з ним у Львові співіснували й інші приватні навчальні заклади, такі, наприклад, як школи С. Каспарек (1907) та М. Рейса (1911)).

Спочатку цей музичний виш носив ім'я власниці – Львівський музичний інститут А. Нементовської. До числа спеціальностей закладу входили: сольний та хоровий спів, фортепіано, орган, струнні та духові

інструменти, музична педагогіка, теорія музики і композиція. Тривалість навчання на різних спеціальностях була різною (зокрема, сольний та хоровий спів, а також скрипковий клас тривали 8 років). Інститут належав до числа так званих «польських» вищих музичних навчальних закладів, тобто таких, де викладання провадилося польською, а можливо, й німецькою мовами.

З перших днів існування педагогічний склад Інституту відзначався високим рівнем викладання, цілком виправдовуючи свою приналежність до музичних вишів. «За весь період музично-освітньої діяльності (1902–1939) ЛМІ – ЛКШ вів гостру боротьбу за «пальму першості» серед львівських навчальних закладів», – зазначає Оксана Миронова [4, с. 79]. До викладацьких рядів закладу високою платнею залучалися кращі фахівці з Варшави, Відня, Кракова, Львова, які отримали музичну освіту в європейських вишах. Частина з них приїздили до Львова спеціально для проведення занять. Клас фортепіано вели А. Нементовська, котра свого часу «вивчала досвід музичного шкільництва у США, а також новітні методики музичного виховання у Швейцарії, Франції, Англії» [4, с. 79], а також Ян Скшидлєвський (як і А. Нементовська, учень Т. Лешетицького, а також – З. Стойовського). Л. Мартинів інформує, що у Львівському музичному інституті А. Нементовської викладала фортепіано також піаністка і композиторка Пола Шаліт (Paulina / Paula Szalit, 1886–1920), племінниця дрогобицького педагога й композитора Генрика Шаліта (Henryk Szalit, бл. 1880 – бл. 1941), власника школи фортепіанної гри в Дрогобичі, котра в дитинстві «концертувала як вундеркінд, згодом здобувши визнання на провідних сценах Європи, а в 1913 році виступила разом зі скрипалем В. Коханським» [3, с. 71]. Завдяки дослідженню Ю. Волощука, маємо відомості про викладацький склад скрипкових класів, до якого у різні роки входили: Рудольф Деман (1902–1904), Юліан Пуликовський (1904–1905), Вацлав Коханський (1906–1907), Т. Маєр (1911–1912), Х. Грос (1911–1912), Ю. Цетнер (1920–1939), М. Бауер (1921–1936). Як зауважує Ю. Волощук, педагогічна діяльність Ю. Цетнера та М. Бауера вирізняється особливо «тривалим стажем роботи і значними результатами у процесі підготовки скрипалів» [1, с. 21]. Також на сайті львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка повідомляються імена викладачів віолончелі, вихованців консерваторії Польського Музичного Товариства: Арнольд Вольфсталь, Адам Шмар та Роман Криштальський [5]. У класі сольного та хорового співу працювали:

Зоф'я Козловська (1902–1905), Марія Павликів-Новаківська (1911–1912), Олександр Оконський (1911–1912), Гелена Мойсейович (1920–1922), Олександр Нижанківський (1920–1924), Чеслав Заремба (1929–1930), Лідія Улуханова (1934–1939), Адам Дідур (1936–1938), Володимир Качмар (1938–1939). Теорію викладав Станіслав Нєвядомський.

Як повідомляє О. Миронова, навчальні плани та програми закладу, на жаль, не збереглися. Втім, «Л. Мазепа робить припущення, що навчальні плани консерваторії імені К. Шимановського були досить близькими з планами консерваторії Польського музичного товариства» [4, с. 80]. Навчальний процес поділявся на рівні: елементарний (підготовчий), нижчий, середній, вищий, концертний. Проводилися вступні, піврічні, річні та випускні экзамени, регулярно відбувалися публічні виступи учнів, а також викладачів на музичних вечорах, публічних лекціях та концертах. Число учнів сягало двохсот. У 1905 р. заклад було перейменовано на Львівський музичний інститут.

Про високий рівень закладу свідчить наявність філій. Так, у 1910 р. філіали Інституту були засновані в Дрогобичі, Станіславові, Стрию, Тернополі та Коломії; 1927 року з'явилася філія у Самборі, а 1930 – в Ходорові та Стрию. На жаль, відомостей про ці інституції нищівно мало. Наприклад, з приводу Дрогобицької філії Любомир Мартинів зауважує, що, «судячи з відсутності подальшої інформації про її діяльність у адресних книгах, документах про номіновані установи регіону, публікацій у пресі, ця філія не мала помітних проявів публічної освітньо-мистецької діяльності» [3, с. 70].

Дещо більше відомо про Стрийську філію вишу – завдяки знайденим стараннями О. Миронової свідоцтвам про навчання у приватних архівах. Вражає перелік предметів. Він доволі об'ємний: «кількість обов'язкових предметів, вивчення яких розраховувалось на більшу кількість років, (можемо припускати, 8), охоплювала 23 дисципліни» [4, с. 80]. Ось він, наданий дослідницею без змін в оригінальних назвах: фортепіано, сольфеджіо, основи теорії музики, пропедевтика історії музики, гармонія, контрапункт з фугою, музичні форми, інструментознавство, історія музики, композиція, естетика, акустика, хоровий спів, камерна гра, оркестрова гра, акомпанемент і гра *prima vista*¹, читання і гра партитур, методика і дидактика, фортепіано, як додатковий інструмент, педагогічна практика,

¹Т. «з першого погляду» – тобто читання з аркуша.

література головного предмету, ритмічна гімнастика, італійська мова, пильність (!). Як і в Львівській централі, у Стрию також мало місце розмежування по нижчих та вищих курсах. З наведеного переліку можна бачити ясно окреслений музично-педагогічний вектор викладання, про що свідчать такі предмети, як педагогічна практика, а також методика й дидактика.

Після першої світової війни педагогічний склад Музичного інституту був суттєво змінений, у 1921 р. при ньому було відкрито оперну та драматичну школи. 1931 року знову мало місце перейменування закладу – цього разу на Львівську музичну консерваторію ім. К. Шимановського. Цей варіант назви залишався незмінним аж до припинення існування консерваторії в 1939 році.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що як вищий музичний навчальний заклад Львівська консерваторія ім. К. Шимановського була поважним музично-педагогічним осередком, який упродовж першої третини ХХ ст. суттєво впливав на розвиток професійної музичної освіти не лише Львова, а й – завдяки філіям – важливих культурних центрів Галичини. Рівень викладацького складу вишу, методика й система освіти, впроваджувані в його середовищі, вповні відповідали стандартам тогочасної європейської професійної музичної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волощук Ю. І. Скрипкове виконавське мистецтво Східної Галичини другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття: національні традиції та поліетнічні культурні взаємини: монографія. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2022. 124 с.

2. Луганська К. М., Семененко Н. В. Музична освіта. *Історія української музики* : в 4 т. АН УРСР. Ін-т мит-ва, фолькл. та етногр. ім. М. Т. Рильського. Київ, 1989. Т. 3: кінець ХІХ – початок ХХ ст. С. 340–363.

3. Мартинів Л. І. Етапи професіоналізації музичного життя Дрогобиччини : дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво. Львів, 2019. 400 с.

4. Миронова О. М. Музичне життя в полікультурному середовищі м. Стрия та регіону Стрийщини (друга половина ХІХ століття – 1939 р.): дис. ... канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.01. Львів, 2007. 237 с.

5. Кафедра струнно-смичкових інструментів. Розвиток львівського струнно-смичкового виконавства і педагогіки. (До історії кафедри струнно-смичкових інструментів) / Офіційний сайт Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка. URL: <https://lnma.edu.ua/kafedry/kafedra-strunno-smychkovyh-instrumentiv/> (дата звернення: 28.08.2025)

**Олександр КРАВЦІВ,
Дмитро ПЕТРІВ**
(Дрогобич)

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ЯК ВАЖЛИВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА

Сьогодні система освіти зазнає значних змін, що позначається на вимогах до професійної компетентності педагога. Раніше концепція діяльності педагога ґрунтувалася єдино на теоретичному узагальненні матеріалу та передачі знань учням. Але на сьогодні концепція значно змінилася, і роль педагога також змінилася. Тепер педагог в освітньому процесі стає наставником з практикоорієнтованим психологічним підходом до учнів. Крім того, він повинен володіти високою мораллю та моральністю, уміти знаходити індивідуальний підхід до учнів.

Поняття «педагогічна майстерність» має дещо розмиті межі і вчені-дослідники розуміють її по-різному. В освітньому процесі педагог – центральна фігура, яка в очах студентів є прикладом дисципліни, мудрості та досвіду. Мінливість освітньої системи, нові підходи, технології та інструменти діяльності педагогів і їхня професійна компетенція, яка частково є педагогічною майстерністю, є основоположними факторами залученості студентів до процесу навчання [3, с. 196].

Педагогічна майстерність визначається як особистісно-орієнтований психологічний підхід до освітнього процесу, а також як явище, що постійно змінюється, поглинає в себе теоретичні та практичні підходи, а також сукупність об'єктивності та суб'єктивності, що вносяться самим педагогом у процесі своєї діяльності.